Rozmowa Konfederata z Xiędzem Plebanem.

ROZMOWA.

Konfederatá z Xiedzem Plebanem.

COnfederat. Xieże Plebanie służbá moiá/y dobry dźień W. M. Pleban. Pan Bog záplać W. M. Confed. A iuż v W. M. po Mszy? Pleban. Dawno iescze ongi. Conf. Kiedy ták/tedy y wczorá do dniá/przyiechawszy omieszkałbym iey był. Pleb. Bá y ongi nie miáło iey być/by nie kwoli Niedźieli. Conf. A czemuż to W. M. nie ná káżdy dźień celebruiećie? Pleban. Dla tego że W. M. ná káżdy dźień bierzecie. Conf. A coż to ma do nabożeństwá? Pleban. Ták iest/że nic nie ma/bo y wam to nie z nabożeństwá pochodźi/y nam go nie przyczynia / kiedy nas poddáni co raz nábiegáią/y w krzywdách swych niepotężnego rátunku v nas szukáią/ták iż y Paćierzá nabożnie zmowić trudno/pogotowiu sie do Mszy ś. przygotowáć. Conf. Wiecby tym pilniey Páná Bogá zá nas prosić. Pleban. Wżdyć to dáiąc nie biorąc/iálmużne czynią/á W. M. zá to kiedy co weźmiećie / każećie sie nam modlić/ ieslibyśćie też to w imie Boże bráli/ tedyby wam ráczey zá nas te Paćierze mowić przyszło/ ále y z tych was wypuszczamy / ábyśćie nie rychley zászkodźili / á niż pomogli. Conf. A to czemu/á wszák zbáwićiel y onego łotrá ná krzyżu wysłuchał. Pleban. Nie śmiałbym ia W. M. do tego przyrownáć/ále kiedyś to W. M. sam vczynił/tedy ták iest/iż on łotr był wysłucháný/iedno że áż ná krzyżu/y to gdy swoy grzech wyznał/á one męke/y śmierć táką/zá one krzywdy y zdźierstwá ktore czynił/słusznie podiętą przyznał/dopiero modlitwá iego wysłuchána byłá/ iákoż y teraz námnieybym ia o tákiey nie wątpił. Conf. Ná táką sie niedam námowić/y záraz ia wypowiádam/á ráczey wolę dáć W. M. iálmużne dobrą/y z pieniedzy dobrze nábytych/ábyśćie W. M. zá nas Páná Bogá prosili. Pleban. Przyimiemy to iuż zá iálmużne/kiedy nam W. M. nic nie wezmą/y tákże będziem

mowić: Bog zápłáć. á też kiedy wam wßytko dármo przy-
chodzi / czemuż tákże nie ma y modlitwá náßá? iedno iey
przecie w ſtácya nie kłáććie. Conf. A mili Oycowie/wßák
to záwße bywáło/ że żołnierz ſtácya bierał. Pleban. Now-
ßem nie bywáło/iáko ſpráwiedliwie bydź nie mogło/y ſtadże
ś. Jan żołnierzom táka náuke dał/áby ná ſwym żołdzie prze-
ſtáiac/nikogo nie bili/nie ßárpáli/co też y wßyſcy Hetmáni/
nie iedno Chrześćiáńſcy / ále y Pogáńſcy záwße záchowy-
wáli / iáko y tu v nas on przykład; o ktorym ſłychamy / że o
głowe kápuſty gwałtownie wzieta drabá ścieto/dáie o tym
świádectwo/iż ſtáciey bráć niedopuſczano/ lecz ten zwyczay
w tym poślednieyßym á złośliwym wieku/złośliwy żołnierz/
złośliwie y niezbożnie wprowádźił/ále co też teraz zá to ćier-
pi/kiedybyś W. M. mogł widźieć/żegnałbyś ſie tey ſtáciey.
Conf. Zámyślałemći tu v W. M. ná te chwálebne świetá
zoſtáć/ y nabożeńſtwo ſwe odpráwić / ále widze że mi przy-
dźie do kogo inßego ná ſpowiedź / bo kiedy o to márne ſtá-
cyſko / ktore my ſobie mamy iáko zá powinne táki kłopot / á
cożby o co wietßego? Pleban. Tymżeć to wiekßey przygánie
poglega/ieſli W. M. dla ták márney/ zá iáka W. M. te ſtá-
cya maß / rzeczy zbáwienie ſwoie w niebeſpieczeńſtwo przy-
wodźiß: álec mnieyße było ono iábłko w Raiu/á wżdy iáko
go nam wßytkim wytchło/W. M. wieß: Bo miáło w ſobie
przeſtepſtwo przykazánia Bożego/á tákże y tá ſtácya/gdyż
nam nie iedno bráć/ále áni pożadáć cudzego zákazano/á zás
ták miłowáć bliźniego iáko śiebie ſámego/ y czego ſobie nie
życzym / tego drugiemu nie czynić przykazano: iáko y ſprá-
wiedliwość/ oddáiac káżdemu co iego ieſt/ záchowywáć / y
oney doſyć czynić / z czym wßytkim tá ſtácya/ktora ludzie v-
bodzy krwáwemi łzámi oblewáia/nie zgadza ſie. A iż W. M.
inßego ſpowiednika ſobie chceß ßukáć/tego ia nie mniey ſo-
bie / dla obrázy W. M. kiedyby tá ſpowiedź do ſkutku nie
przyßłá/iáko y W. M. ábyś ná kogo biegleyße° tráfił/życze.
Confed. A czemużby do ſkutku nie miáłá przyść? Pleban.

Skutek

Skutek ſpowiedzi ieſt rozgrzeßenie / do ktorego te requiſita ſą powinne / to ieſt / áby pokutuiący grzech ſwoy poznał / y on áby wyznał / wiec żeby zań żáłował / y do niego ſie nie wrácáć ſtátecznie poſtánowił / á náwet żeby zań doſyć czynił / y Pánu Bogu ták przez wykonánie pokuty ſobie náznáczoney / iáko y inße pobożne vczynki / y tákże bliźniemu ieſli go w czym obráźił / ábo vkrzywdźił / ponieważ peccatum non dimittitur, niſi ablatum reſtituatur: otoż kiedy W. M. te nieſpráwiedliwa tych ſtáciy exákcya / niedbáiąc ná przeſtepſtwo przykazánia Bożego / y ná náuke ś. Jáná / tudźież y zwyczáie pobożne / przećie omawiaß / y niezbożnemi przykłádámi okrywaß / á zátym grzechu ſwego poznáć / wyznáć / poprzeſtáć / pogotowiu zań żáłowáć / y doſyć vczynić niechceß / tedy też onego ſkutku ſpowiedźi / to ieſt / rozgrzeßenia otrzymáć nie możeß / by też W. M. tyśiąc ſpowiedników obßedł / gdyż iáko ieden Kośćioł ieſt powßechny prawdźiwy / ták też iedná iego náuká / ktorey ſie wßyſcy iednáko trzymáć powinniſmy. Conf. Przerázíły mie Oycze te ſłowá W. M. czuiąc ſie żem tego vważáć nie vmiał / á podobno y niechćiał. Pleban. Znák dobrey roley / ná ktorą naśienie ſłowá Bożego wpadßy / á to poczyna wſchodźić / y pożytek przynośić / iedno trzebá tego vmieć być wdźięcznym / y z Dawidem mowić: Bede ſłuchał co mowi Pan moy do mnie. Conf. Chce y ia zá pomocą iego świetą ſłucháć tego głoſu iego / vznawáiąc w tym dobrodźieyſtwo iego świete / że mi dał tey godźiny doczekáć / á záchował nagłey á okrutney / (iáko wiele z towárzyſtwá mego przed oczymá memi vmieráło) śmierći / nie iedno ćieleſney ále y dußney / y dla tegoż y do godźiny nie odkłádáiąc / tákże áni Sákrámentálney ſpowiedźi nie czekáiąc / kiedy mi Pan Bog grzech moy poznáć dáć raczył: záraz go wyznawam / zań żáłuie / onego poprzeſtáć / y zań doſyć czynić obiecuie. Pleban. Niechże Pan Bog będźie błogoſłáwiony / ktory ták ſerce W. M. ſpoſobił / á niech y do końcá teyże łáſki ſwey W. M. vżycza / gdyż ieſzcze tu śiłá trzebá przegryznąć / dla vſpokoienia do

nia do

nia doſkonálego ſumnienia W.M. ná tym iednák ták dobrze
záłożonym fundámenćie ſnádnie iuż będźie budowáć. Conf.
Y owßem proße niech wßytko wiem / ábym ſie tym lepiey w
niepráwośćiách ſwych obeyzrzeć/y zá nie iáko nadoſkonáley
doſyć czynić mogł. Pleban. Naprzod ſpytam iákim prá-
wem W.M. odeymuia te dobrá Krolá J.M. Conf. Zá
áſekurácya Krolá J.M. Pleban. Nie dármo pytam/bom
nie dawno ſłyßał / piekny y długi Diſkurs od Páná Sedźie-
go náßego człowieká/y w práwie/y w ſpráwách Rzeczypo-
ſpolitey bárzo biegłego / ktory vczyniwßy w przod o tym
watpliwość / ábyśćie te áſekurácya mieć mieli / gdyż iey y
Krol J.M. ſine conſenſu ordinũ dáwáć nie mogł/záczym ie-
ſli ieſt/tedy ważna bydź nie ma/áni W.M. wſpomoc nie mo-
że/áie ráczey pokonáć/żeśćie ia przyimowáć / ábo ráczey ná
pánu podczás trudny wyćiſkáć/ przećiwko práwom Oyczy-
ſtym ważyli ſie / iáko y z wielu inßych miar te práwá gwał-
ćić/ktore ták wyliczał. Bo naprzod vdáli ſie do Impoſtorá
Dymitrá drugiego/czego im práwo broniło/ktore y ſámemu
pánu woyny podnosić nie pozwala/ tám tego záćiagu/ iá-
koby neceſsitatem vczynili / potym przyſtawáiac do Krolá
J.M. część oneğ v Dymitrá záſłużonego ſwego wyćiſneli/
y pœnam ktora im debebatur, że woyne nád wola Rzeczypo-
ſpolitey záczeli/ in præmium ſobie obroćili/zátym á to te áſe-
kurácya/ieſli ieſt/wymogli/ábo ráczey(co ieſcze gorzey)ſczy-
ca ſie/(á przynamniey Sápiżnicy)zmyslona/ á ná popárćie
tákich poſtepkow te Confederácya podnieśli/przećiwko prá-
wu świeżo vczynionemu/pod ktore záćiag ſłużby ich podpa-
dał / y zátym gwałtownie náſtapili ná Oyczyzne / (ktorey
práwá / y ſwey włáſney ſukni ſwowolnie bráć bronia) y żoł-
du ſwego/tymże iáko y Tátárowie ſweᵒ/ktory vpominkámi
zowia ſpoſobem náſtapiwßy/z woyſkiem dochodza : co dá-
leko od nich iáko tey mátki ſynow żáłośnieyßa bydź muśi/ á
niż od Pogan : dáleko ßkodliwßa/ gdy wßytke Korone wo-
iuia/ ßarpáia/ á ći tám tylko vkráine : dáleko y nieſpráwie-

dliwßa/

dliwßa/bo či tám onego roku/ktorego ßkode vczynia/iuž ſie
vpominkow nie vpomináia/iákoby in recompenſam ich/á oni
nie tylko ná te ták wielkie ßkody nic niechca wytračič/ ále y
tego co z dobr Krolá J. M. tákže z inßych miar biora / ná
te zapłáte przyiač/á co nawiekßa y zamyſl ich wydáie/že ßu-
káiac rzekomo zapłáty/ſámiž iey wſtret czynia/znoßac wßy-
tkie ſpoſoby do niey ſłužace/ bo kiedy dobrá Krolá J. M. á
ieſcze y te/ktore ludzie záſłuženi zá práwy ſwemi/á drudzy y
w ſummách trzymáia/ ná ktore ázažby ſie áſekurácya ščia-
gáč miáłá? opánowáli/duchowne zniſczyli/ná náße tež ßlá-
checkie iuž náſtepuia/miáſtá koronne znácznie od nich vßko-
dzone/ á poddáni in genere wßyſcy ták złupieni / že od głodu
im vmieráč przyidzie/ſkadže može bydž zapłátá? y co inßego
reſtat iedno mancipare R. P. y w niewola wziač; iáko iuž do
tego tym podziałem miedzy ſie wßytkiey Korony/y zážywá-
iac iey pro libitu nullo reſpectu iuris & iuſtitiæ habito, wſtep v-
czynili pod pretextem wybierániá ſtácy/ktorych im chočby
y w ſłužbie byli/onož práwo šwieže broni y ſpráwiedliwošč/
bo im dla tego žołd in duplo R.P. poſtapiłá/ áby z tárgu žyli/
y to to ieſt/ co iákom rzekł zamyſl ich wydáie/ že chca immu-
tare ſtatum R. P. y one opprimere, do czego to ſłužy wzruße-
nie wßytkich praw duchownych/y šwieckich/ták iž nie máß
nikogo coby w ſwym cáły zoſtawał/áž áni ſam Pan Bog w
práwách košcielnych y dobrách ná chwałe iemu oddánych/
pogotowiu pomázániec iego / ktorego ze wßytkiey intraty
gwałtownie obnážywßy / y tákim poſtepkiem w lekkie po-
wáženie do poſtronnych podawßy / y páńſtwá pozbáwič
chca/iákož paſsim o inßym Pánie mowia/ náto oſtátnie prá-
wo/y iego(zá ktorym Koroná ná głowe iego ieſt włožona)
y náße naprzednieyßey wolney Elekcyey wolnošč / (ták žeby
nic od nich nie wzrußonego nie zoſtawáło) náſtepuiac. Do
tákiego tedy celu owáki Reſpons w Sokalu dány/áby im ná
s. Michał wßycko (wiedzac že to/á dopierož bez Seymu nie-
podobna) záſłužone záplácono/ ſłužyli: tákže y woyſko ktore

 ſobie ſpo-

ſobie ſpoſobili/gwałt czeládzi náprzyimowawßy/y poczetow ſobie z cudzey ßkody/ y ná cudzą ßkodę náprzyczyniawßy/ więc y towárzyſtwo nowe ktore Moſkwy niewidziáło / do śiebie przypuśćiwßy/áż náwet y Piotrowiny wſkrześiwßy/ bo powinni powinnym tych/co ie w Moſkwie pobito/poczty ſtáwić koniecznie roſkazáli/y nád to co raz te° więcey przyczyniáią/ nieczemu inßemu/bo á ktoż ſie im w czym przećiwia? záczym/á ná co woyſko? iedno tym zamyſłom kwoli/zá ktoremi tego ſie (iákoż y ſłuſznie) obawiáią/żeby ſie ludźie do obrony/ praw/ wolnośći/ máietnośći/ y oſtátniey zguby poſpołu z Oyczyzną ſwoią nie rzućili / otoż ſie tym bárziey w groß zámoc; potęgą zmocnić/ á inße zás wßytkie zubożyć/ zniſczyć / y do konſternácyey przywieść chcą. Było w tym Diſkurſie Páná Sędziego więcey tego/ ále wßytkiego pomnieć nie mogę: bá wſpomniałem ſobie iedne rzecz/ ktorą on bárzo exágerował z ſtrony nieſpráwiedliwych/te° záſłużonego: (przyczynianiem ſobie czáſu ſłużby)ráhunkow. To tedy wßytko zdáło mi ſie W. M. przełożyć/ábyś ſie w tych punktách ſumnieniem ſwym obráchował/bo o práwách kognicyą czynić/ iáko y z czyiey relácyey o kim ſądźić/ nie moiá rzecz ieſt/ále ráczey tego/gdy ſie ſam kto vſkarża/y przed Pánem Bogiem winnym wyznawa czekáć/y dopiero o tym vznáwáć/ iednák do Informácyey W. M. to powiem.

Naprzod/ że káżde bezpráwie/ gdy kto nád práwo co czyni/iáko y wßelka nieſpráwiedliwość nie może bydź bez wielkiego grzechu/ więkßy iednák ieſzcze/ kiedy ſie to przećiw zwierzchnośći ábo Oyczyznie dzieie: trzebá tedy z tey miáry pilne examen vczynić. Druga/ iż y nalepße práwo przy nieludzkośći cenę ſwą przed Pánem Bogiem traći: ták iż niegodnych miłośierdźia ſwego znáyduie tych / co przećiwko bliźnim ſwym miłośierdźia nie záżywáią / przykład ieſt w Ewángeliey ná onym ſłudze / ktory choć ſpráwiedliwego długu/ nád towárzyßem ſwym niemiłośiernie dochodźił. A kiedy nie z towárzyßem/ále z Pánem/ ktory iákom ſłyßał/

do krotkie° czásu folgi prośi/ y z Oyczyzna mátka swa spráwá/ tym bárziey to obćiężáć sumnienie muśi? Trzećia/ że káżda niespráwiedliwość/ ábo oszukánie/ iáko iest wielkim grzechem/ ták też wielkiego dosyć vczynienia potrzebuie/ y dla tegoż ie świety Mátthewsz czworáko nágradzał. Ale tym bárziey iest szkodliwe/ y wiekszey nagrody potrzebuie/ fałsz/ y oszukánie Oyczyzny/ iákoby to było/ kiedyby śie przy słusznym długu/ y niesłuszny przymieszáć miał. Czwarta/ vćiśnienie káżde bliźniego/ iest Pánu Bogu obrzydliwe/ ále osobliwie oppressio pauperum, ktorych on sam causam agit, y krzywde ich zá swoie poczyta/ iest bárzo strászna/ y dla tegoż trzebá śie obawiáć/ áby te krwáwe łzy y głosy/ o pomste do Páná Bogá/ vkrzywdzonych/ y vtrapionych ludźi/ nie obáliły iákiey srogiey pomsty Boskiey. Piata/ szárpánie dobr kośćielnych/ iáko świetokradztwem pachnie/ ták też iáka srogość karánia/ tákim służy. Bulla Cœnæ Domini wyraża: dla tegoż trzebá śie w tym predko y gruntownie pocżuć. A to iest zwierćiádło sumnienia W. M. ták z mey iáko y z Páná sedźie° mowy vrobione/ w ktorym trzebá śie W. M. dobrze przeyźrzeć. Conf. Przeyźrzałem śie iuż/ á tym snádniey/ że mi to nie raz Pan Bog/ niemal wszytko/ iż to źle do sercá podáwáć raczył/ á iam niesczesny tym złośliwie pogardzał/ towárzystwu y złym nałogom/ wiecey á niż nádchnieniu Duchá świetego dogadzáiac/ ácz mie też y owá ná te niezbedna Confederácya vczyniona przyśiegá/ w tym żem zá drugiemi szedł/ zátrzymawálá: wszákże o inszym Pánu iam nigdy nie myślił/ ábym iednák tego od drugich słycháć nie miał/ rzec nie moge/ álem tego sobie zá nic nie miał/ lekkomyślnośći ich/ á podczás trunkowi/ to przypisuiac. Do tych też niesłusznych ráchunkow/ zásłużone° naszego nie przyczyniałem śie/ y nigdym przy nich nie był/ mimo te dwie rzeczy inszych wszytkich trudno śie mam przeć/ ábym ich pomagáć nie miał. Pleban. Wielka to byłá niewdźieczność ták wielkiey łáski Bożey/ ktory przez nádchnienie swe/ to co było szkodliwego

do ser-

do ſercá W. M. podawał/ chcac W. M. z tey kupi/ iáko
one° Lotá z Sodomy wyprowádźić/lecz teraz gdy zá taż łá-
ſka Boża/te niewdźieczność ſwoie poznawaß/ y zá nie żáłu-
ieß/tym bárźieybyś W. M. ná ſrogie karánie Boſkie záro-
bił/kiedybyś ſie z żona Lotowa ná zad obeyźrzeć/y pierwßey
niezbożnośći y niewdźieczności náśládowáć miał. Confed.
Pánie Boże day mi pierwey hániebna śmierć/ á niżby ſie
więcey tá zátwárdźiáłość we mnie ználeść miáłá. Pleban.
A co z ſtrony przyśiegi/ te kto nierozmyślnie/y nieuważnie/
ábo też niezbożnie/badź z nieoſtrożnośći/badź z zápálczywo-
śći czyni/ ácz grzeßy/ że imie Páńſkie nádáremne bierze/ ále
bárźieyby grzeßył/kiedyby ia iśćił/iáko Herod/kiedy gwoli
głupiey przyśiedze meżoboyſtwo popełnił/ś. Janá dał śćiać.
Otoż go w tym głupſtwie náśládowáć/á gwoli tey nieuwa-
żney/ bá y niezbożney przyśiedze/ ták wiela grzechow ná ſie
obaláć nie trzebá. Confed. Kiedy ták/tedy wole zá te nie-
rozmyslna przyśiege pokutowáć/á niż grzech grzechem iá-
koby ráne rána leczyć/ gdyż ſie iuż y ták doſyć nárobiło/ iá-
koż przychodźi mi teraz/ iedná rzecz nowa do vważánia/
ktora mie bárzo trapi. Pleban. A co tákiego? Conf. Ná
mieyſce pácholikow y czeládźi/ inßey potráconey nábráliſmy
Moſkwy/Vkráincow/ Cygánow/ á náwet Tátárow/ ći we-
dług drapieżney y okrutney nátury ſwey/iż te zdźierſtwá tym
wiekße czynia/y tego vtrapienia vbogim ludźiom ſowito
przyczyniáia/ á zgorßenie wielkie (do niewſtydliwośći y o-
brázy Boſkiey/biała płeć przywodzac) czynia/watpliwośći
nie máß/ iedno gwoli boiáźni y okrućieńſtwu ich ſkárgi do
nas nie przychodza/á my też máło ábo nic o tym ſie pytamy/
záczym iż ſie to z náßey przyczyny dźieie/ niewiem ieſli nie
nam ſámym przyidźie zá to ćierpieć. Pleban. Dobrze to
y pobożnie W. M. vważaß/bo pewnie że ták ieſt/gdyżeśćie
ich W. M. nie iedno náwiedli/ále też władza/y potega ſwa
onych okrywaćie/alias iáko okkázyey ták y śiły do tegoby nie
mieli; im ſie iednák wiekßa/w tym łáſká Boża nád W. M.

pokázuie / żeś sie W. M. sam vltrò w tym poczuł / tym lepßey nadzieie o miłosierdziu iego ś. nad sobą każe W. M. bydź. Conf. Iestem zupełney nadzieie o niesṕończonym miłosierdziu Páńskim/przed ktorym vtrapione serce moie wylewam / że nie pátrząc ná ták okrutne / y niezliczone grzechy moie/ bedzie mi raczył bydź miłościw/ do czego iákobym sie miał dáley dyśponowáć / y iákim sposobem to com ku krzywdzie Bożey/ y kośćiołá iego świetego / tákże zwierzchnośći y Oyczyzny/ tudżież bliźnich swych czynił/ nágrádzáć/ o poráde y nauke proßę. Pleban. Niechże naprzod Pan Bog bedzie pochwalon/ktory niechce śmierći grzeßnego/ ale ráczey áby sie náwroćił / y żył / iáko sie to teraz iáwnie ná W. M. pokázuie / ták iż málo iuż co y rády moiey potrzebuieß. Záczym słußnie one słowá: Misericordias Domini, in æternum cantabo, maß W. M. mieć w częstym vżywániu / á czyniąc dosyć tey prośbie W. M. y powinnośći swey / powiem w tym zdánie swoie W. M. iedno vpadßy ná koláná/mowmy on wierß z pienia Zácháryaßowego: Per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitauit nos Oriens ex alto. Illuminare his qui in tenebris, & in vmbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros, in viam pacis. Gloria Patri, &c. mowże W. M. Amen. Conf. Amen. Pleban. Naprzod tedy trzebá/ábyś W. M. ten żal serdeczny/ ktory teraz wyrażaß/ nie iedno w sobie zátrzymawał / ále y dáley Páná Bogá o to proßąc / w nim sie pomnażał / osobliwie iednák przy pierwßey (ktora W. M. Generálna iáko z naywietßym przygotowániem predko vczyń) spowiedzi swey/ po ktorey te obietnice polepßenia żywotá swego przed oczymá záwße máiąc / o dosyćczynienie tey/ ábyś W. M. pilne stáránie miał/ á iż pokorá iest mátká wßytkich cnot / y ktora do łáski Bożey nabárziey przystep czyni/ tedybym rádził / ábyś sie W. M. z przyimowániem naświetßego Sákrámentu zátrzymał/ niegodność swoie przyznawáiąc / ábo ráczey trzecią sámą wyrażáiąc / y przed

czáſem owe słowá: Domine non ſum dignus &c. mowiąc/ ná ktorą pokorę bez pochyby Pan Bog/ iáko zwykł weyźrzy/ y ſam to/ czego W. M. nie będzie doſtawáło/ ſupplebit, á W. M. też tym czáſem będzieſz ſie do tego dyſponował/ to co ſumnienie W. M. obćiąża/ile bydź teraz może/ vprzątáiąc/á naprzod zbydź tey niezbożney czeládzi/ ále iáko náoſtrożniey/áby ſie iey do tych exceſſow czynienia drogá zágrodziłá. Druga/ſtáćiy tych zgołá zániecháć/y ieſli ich co ieſt/ to powrácáć ábo popłáćić/ iáko y o przeszłe ile z temi pobliżſzemi zgodźić ſie/á oſobliwie o te z dobr kośćielnych exákcyą/ przynamniey vpraszániem czekánia nagrody/ do zapłáty/ y dawániem ná to kwitow/ á to będźie pokuty prawdźiwey właſne wyráženie/y do naświętſze° Sákrámentu przygotowánie/kiedy choć w częśći teraz z intencyą/ y dálſzey/ſatisfáctia vkrzywdzonym zákroczy/á iuż ſie więcey do tego wráćáć nie będźie/ w czym łáſká z przyięćia naświętſze° Sákrámentu wźięta do końcá W. M. pośiláć/iáko y ſpoſobow doſyćczynienia/y inſzym vkrzywdzonym dodáwáć będźie. W tych záś rzeczách/ w ktorych ſie właśnie P. Bogu/ tákże zwierzchnośći/ y Oyczyźnie vbliżyło/ to rádzę/ cokolwiek W. M. dárow Boſkich maſz poſpołu z ſobą oddáć/ y ofiárowáć iuż exnunc Pánu Bogu ná posługę/pomnożenie/y obronę chwały iego świętey/tákże pomázáńcá iego/tudźież y Oyczyzny/ y zátym żadney okkázyey/ ktora ſie do tego poda/ nie opuſzczáć/á naprzod teraz/ áby ſie też záwźięćie W. M. záhámowáć y vſpokoić/iáko naprzedzey mogło/z doſyć vczynieniem/ iáko może bydź nawiekſzym w tych exceſſách/y nieprawośćiách/ktoreś W. M. z owey mowy Páná Sędźiego zrozumiał/ y ná to W. M. maſz wſzytkie śiły ſwe obroćić/ ſpoſabiáiąc naprzod do tegͦ towárzyſtwo ſwe/á potym przy zgromádzeniu ſwym/ pilnie y potężnie tego popieráiąc/ z miłośći ku Pánu Bogu/ y Oyczyźnie/ życząc náwet ſobie kwoli temu y krwie ſwey przelania/ do czego choćby nie przyſzło/

tedy to

kedy to desiderium, y tá resolutia bedzie y P. Bogu / y Oyczyznie w przeszłym vnieśieniu sie własna y doskonała nagroda. Conf. Przyimuie te ráde / y dosyć iey czynić przed Pánem Bogiem w nádźieie pomocy iego świętey obiecuie/y ślubuie/á y to iescze nádto / że w nagrode tych przeszłych nieprawośći/y niespráwiedliwośći moich/w tey wokácyey żołnierskiey popełnionych/ połowice tego á spráwiedliwego zásłużonego swego/ ile mi go nád dosyć vczynienie vkrzywdzonym zostánie/dam ná pobożne y miłośierne vczynki/do tego Piątki suszyć do śmierći bede/przypomináiac sobie te nieprawośći swoie/ y zá nie ten żal serdeczny/ co raz w sobie odnawiáiac/ á o miłośierdźie przez gorzka meke iego/ zbáwićielá mego prosząc / á nawet pieć mieysc v nas nabożeństwem sławnieyszych / piechota obeyść / tym vtrudzeniem przeszłe gnuśtwá / tákże y zbytki swe nágradzáiac. Pleban. Hodie salus huic domui facta est, zá co niech bedźie P. Bog pochwalony/ á ia W.M. iáko on Oćiec syná swego zginionego z obłápieniem przyimuie / y do domu Bożego wprowadzam / gdźie przy naświetszey Ofierze(bo iescze południe nie mineło) Pánu Bogu zá to dobrodźieystwo podźiekuiemy/á przytym/y o to prośić bedźiemy/aby weyzrzawszy ná ten áffekt W.M. do vsłużenia chwale ieg͛ świetey/y rátowánia Oyczyzny goracy / podał to do sercá W.M. coby zá sposob był zapłaty W.M. y vspokoienia R.P. á oddalenia od niey tey niezbożnośći / zełżywośći / y niebespieczeństwá / mam nádźieie / że nas P. Bog wysłucha/á ia kwoli temu o Duchu S. Mszą S. odpráwowáć bede. Conf. Bodaybym był niegodny tego godźien / á co gruntownego z pomoca daru Duchá S. ná chwale Boża / rátunek Oyczyzny / z przysługa swa podáć mogł. Pleban. Idźże W.M. w imie Boże do kośćiołá á ia żaczkow záwołam / y każe dzwonić. Conf. Wszedszy w kośćioł / przed naświetszym Sakrámentem padł krzyżem/ mowiąc; Adoramus te Domine Iesu Christe, & benedicimus tibi,

quia per ſanctam crucem, &c y záraz: Domine Ieſu Chriſte pone paſsionem, crucem, & mortem tuam &c. á potym podniozßy ſie ná koláná/ one modlitwe: Deus cui proprium eſt miſereri ſemper, & parcere, &c. y one druga: Deus à quo ſancta deſideria, &c. á w tym X. Pleban do Oltarzá przyſtapił/ y Mßa ś. odpráwił/ po ktorey rozebrawßy ſie/ przyßedł do niego/ y rzekł: Nie pomnie/ ábym kiedy z wietßa vćiecha ſwa te naświetßa Ofiáre odpráwowal/ gdyż y to mi Pan Bog do ſercá podał/ że przez W. M. coś wielkiego/ á do pożytku poſpolitego ſkutecznego/ ma bydź podano/ przetoż wole tu ná tym świetym mieyſcu od W. M. tego ſłucháć/ bo y predßy tu pośiłek od zbáwićielá w naświetßym Sákrámenćie przytomnego W. M. mieć możeß. Confed. Trzebáć ſie było dłużey ná to rozmyślić/ ále w nádźieie tego pośiłku/ z ktorym wßytko możem/ iáko zá śiłámi/ y dowćipámi náßemi nicząćzne w imie Boże/ ná ktore° cześć y chwale niech to bedźie. Jáko to pewna rzecz ieſt/ że do tey plagi/ ktora oto Pan Bog ná Oyczyzne náße przepuśćił/ wßyſcyſmy ſie grzechámi náßemi przyczynili/ tákże też wßytkim do błagánia gniewu Boſkie°/ tákże do rátowánia vpádłey Oyczyzny rzućić ſie/ y przyczynić trzebá. Nam iednák tym bárźiey/ ktorych grzechy náße ná to náráźiły/ że tego dekretu Boſkiego exekutorámi/ nád Oyczyzna ſwa iey włáſni ſynowie ośtáliſmy ſie. Záczym to/ co ia naygorßego od naſrożßych nieprzyiaćioł potkáć mogło/ od nas potyka/ zwoiowána/ zniſzczona/ gwałtownie opánowána od nas ieſt/ od tych/ ktorzyſmy ſie o nie záſtáwiáć/ y oney bronić byli powinni/ prawá tákże y wolnośći/ ktoremiſmy ſie przed inßemi narodámi chlubili/ y zátym z nich ſie ćießyć/ onych krwia ſwoia bronić mieli/ od nas że ſámych ſa połamáne/ y zgwałcone/ tákże y pokoy poſpolity wßytkim pożadány/ á náßey wokácyey do zátrzymywánia zleconey/ ieſt wzrußony/ y przez nas wßyſcy go ſa pozbáwieni/ náwet chwałá Boża/ przez odćięćie chlebá ſługom Bożym od nas/

ktorzy-

ktorzyśmy ią pomnażáć byli powinni/ iest zwatlona / iáko y nádánia świątobliwe przodkow náßych / ná kośćioły Boże/ przez nas potomki ich są zgwalcone/ záczym/ á co może być/ y ná tym/ y ná onym świećie / ták złego/ czegobyśmy oczekiwáć/ á słußnie sobie należeć/ y sámi osadźić nie mieli? A dla tegoż nam / o ktorych skore idźie/ w tym sie w przod poczuwáć / á temu strászłnemu / y sromotnemu ßwánkowi swemu/ ktory nam imminet, zábiegáć/ á co prędzey/ trzebá temi sposoby. Pierwßy y nayprzednieyßy to nieprzyiaćielskie (gdyż woyskiem) opánowánie Korony / y Tyráńskie vćiśnienie ludźi vbogich znieść/ y vprzątnąć/ czeladź niepotrzebną y zbytnią rospuśćiwßy/ á sámo tylko towárzystwo z trochą czeládźi niech zostánie / y ći sámi / ktorzy własnie z Moskwy wyßli/ bo bez tego / y Koroná nas strzymáć / y wyżywić dáley nie będźie mogłá / do inßych niezbożności náßych przyczynilibyśmy te krew niewinną/ gdy sie iedni z desperácyey zábiiáć / drudzy od głodu vmieráć / á wßyscy o pomstę do Páná Bogá wołáć będą.

Drugi/ poráchowánie zásłużonego náßego/ według Bogá/ y spráwiedliwości świętey vczynić/ á iesliby w czym rozność z skárbem byłá/ to ná vznánie R. P. przypuśćić/ á tych co ich pobito w Moskwie / nie ráchowáć / bo mogą bydź z inßey miáry potomkowie ich od R. P. vkontentowáni.

Trzeći/ cośmykolwiek / y skadkolwiek wźięli / to wßystko ná zásłużone potráćić/ á y względem stácyey/ do ktorey práwdá to żeśmy żadney słußności nie mieli/ znáczną summę vpuśćić / á R. P. niech ßuka sposobow vkontentowánia vkrzywdzonych.

Czwarty/ Ponieważeśmy iuż znáczną summę wybráli / y iescze przed roziechániem wźiąć co możem / tedy dáley Oyczyzny nie trapiąc/ á owák sie vskromiwßy/ czekáć Seymu/ ná ktorym / do słußnych á podobnych kondicyi przystąpić/ nie tego żeby rázem (co niepodobna) abo bárzo prędko /

 gdyże-

gdyżeſmy ſámi zniſczeniem Korony droge do te° zágrodźili/ náwet áni tego/ żeby gotowizna wziąć/pátrzáiąc/ ále tylko tego żeby zá náße (co może bydź roznemi ſpoſoby) sſtáło. Tych śrzodkow te ſłußnośći wſpieráią. Naprzod/ że nam z Oyczyzna ſwa / á nie iedno vtrapiona / ále y vpadáiąca/ ſpráwá / wiec że zá cudze/á nie ſwe błedy ćierpi. 2. Zeſmy wielki żołd bráli / boſmy tám po 15. złotych zá Królá Stefaná ſłużyli/ á nie płácąc w źiemi nieprzyiáćielſkiey nic/ cáło nam ten żołd zoſtał. Ieſliſmy ßkody odnieśli/ te ßkody náße nie były tákie/ktoreby ſie ták wyſoko kłáść miáły/bo nie pochłażáiąc ſobie / muśiemy to przyznáć / że wiecey nas tákich było/coſmy ſie y z rázu do Moſkwy idąc/ w drodze ná wßytko zdobywáli/y poczty ſobie ſpoſabiáli/ y teraz názad przyßedßy/ znowuſmy ſie ná wßytko / á tákże bez pieniedzy zdobyli/ záczym/ y pierwey/ y teraz/ mogł ledwie nie káżdemu z nas rzec : Quid habes, quod non accepiſti? A nád to zdobycz znáczna przy nas ſie zoſtáłá / bo wßytkie doſtátki támtego páńſtwá/y ſam ſkarb w reku náßych zoſtał/ ſtadże ſie teraz/ śrebro/złoto/perły/ kámienie drogie v nas świeca/ czego ſie przedtym y nie widźiáło. Ieſliſmy ſie głodu y nedze naćierpieli/tedy ten zbytkom/y roſpuſtom náßym/zá ktore nas tym ſpoſobem Pan Bog karał / trzebá przypiſáć / ácz y dobrego też bytu záżyliſmy. 3. Ze w ták wielkich krzywdach / ktore od nas R. P. odnioſłá:á nie mniey w tey nieſławie/ że ták nielutośćiwe/ y przećiw ſobie/ okrutne ſyny ſpłodźiłá / nie możemy bydź bez nárußenia ſumnienia/ y vczćiwego ſwego/ ieſli iey przynamniey tákiey ſatisfákciey nie vczyniemy. R dla tegoż ten / kto temu bedźie przećiwny / pro conuicto we wßytkich od Páná Sedźiego wſpomniánych exceſſách/y zamyſłách habeatur, y ná te° niech ſie obroći pomſtá Boża/ták, że Rzeczypoſp : ktora áby nam/ ábo potomſtwu náßemu kiedykolwiek tego co raz vćierpi wſpomnieć nie miáłá/to niepodobna/ ieſli iey ſámi z śiebie pomienionymi ſpoſoby ſpráwiedli-

wiedliwośći nie vczyniemy. Pleban. Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius. Conf. Zátrzymay śie W. M. gdym ow diskurs przy Mszy świetey koncypowány wypráwiał/ á co raz czego gruntownieyszego ná chwałe Boża/ y poratowánie Oyczyzny w sobie dobywał/ álić on pośiłek o ktorymeś mi W. M. nádzieie vczynił/ zbáwićielow nástapił/ zá czym te mi rzeczy przed oczymá stánely.

Pierwsza/ że ten swowolny záćiag nász do Moskwy był/ nie iedno práwu pospolitemu przećiwny/ ále y R. P. zá wćiagnienim ná nie woyny/ y niebespieczeństwá szkodliwey/ ták iż zá to karánie słusznie nas potkáć miáło.

Druga/ szlismy do tego Dymitrá/ nie wiedzac pewnie/ ieśli ten był ktorym śie bydź mienił/ á co wietsza wiedzac potym dostátecznie/ że nie ten/ á zátym iż y pretextu spráwiedliwośći żadnego nie miał/ przećieśmy go ná páństwo wsadzáli/ támto páństwo woiowáli/ y narod ten rozmáitemi krzywdámi/ szkodámi/ vśilstwy trapili/ w niewola bráli/ y drugim oddawáli/ náwet ták wiele tyśiecy ludzi pomordowáli/ y krwie niewinney náprzelewáli.

Trzećia/ postepuiac co raz dáley w tey niespráwiedliwośći/ átośmy znowu ná práwo oyczyste/ wyćiśnieniem przyznánia sobie pewnych ćwierći przy Dymitrze zásłużonych/ także y tey ásekurácyey/ á potym y podnieśieniem tey Confederácyey nástapili/ áż y ná sáme Oyczyzne/ z ktora niemal także/ iáko y z Moskwa obchodzimy śie/ żeśmy też tám intrate Czárska byli ná zapłáte swa obroćili/ á iednák wielka część iey szálbierzowi zostáwiliśmy byli/ czegośmy tu nie vczynili/ á przytym y to iescze tuśmy przyczynili/ żeśmy prawá ták duchowne/ iáko y świeckie pogwałćili/ y wszytkie práwie porzadki pomieszáli/ y powaryowáli/ á náwet y krwie niewinney náprzelewáli/ cześćia przez czeladź swoie niezbożna przy tych szárpáninách/ cześćia też zátym ták nie Chrześćiáńskim ludzi vbogich obćiażeniem/ zá ktorym w desperácya wpad-

cya wpadßy/ iedni ſie wießa/ drudzy kola/ á trzeći od głodu
vmieráć mußa/áby nie ieno Moſkiewſka/ále y Polſka krew
ná nas pomſty do Páná Bogá wołáłá.

Czwarta/ iáko to może bydź bez wielkiey háńby y zelży-
wośći/przed wßytkiemi narody náßey/żeſmy Pánu ſwemu á
tákże y Oyczyznie pozwolić tego/á do czáſu záſłużonego po-
czekáć niechćieli/coſmy ßálbierzowi kwoli czynili/v ktorego
nie wziawßy y großá ſłużbe przyiawßy/y żołdu ſwego czás
niemáły/trudy/niewczáſy/ y niebeſpieczeńſtwá vſtáwnie á
dármo podeymuiac/ćierpliwieſmy mu czekáli/nádźieie/(zá-
tymże ſpráwiedliwośći/ do támtego Páńſtwá namnieyßey
nie miał)nie ieno o nagrodźie/ále y o zapłáćie żadney nie mo-
gac mieć/ iákoż átoſmy iey cześć ná Krolu J. M. wyćiſne-
li/y ná R. P. wćiagneli/á oſtátek przy ßálbierzu zoſtał.

Káżda rzecz z tych czterech/ tym wßytkim żołdem náßym
zátrzymánym/ ledwie by mogłá bydź nágrodzona/ áby ſie
ſpráwiedliwośći Boſkiey/ tákże y Oyczyznie doſyć oſtáło/ á
coż wßytkie cztery rázem? záczym á iákim ſumnieniem te-
go záſłużonego/ tákiemi poſtepkámi vtráconego dochodźić
możemy? á dopieroż kiedybyſmy iuż te zapłáte realiter, y bo-
day nie in duplo wźieli/bo do tego coſmy z prowentow Kro-
lá J. M. tákże od Pánow Duchownych/ ktorzy ſie nam o-
kupowáli/iáko y od miaſt koronnych ták pieniadzmi/iáko y
towárámi wźieli/przyłożywßy to coſmy z włoki po 26. zło-
tych/ á drugdźie wiecey/ wiec nie raz/ ále po dwá/ ábo y po
trzy rázy wybráli/ábo ráczey ſpołem ze krwia wyćiſneli: te-
dy to bez pochyby/ ledwie nie dwákroć dług náß wßyſtek
przenieśie. Záczym/ á iákimże nie ieno ſumnieniem/ ále iuż y
wſtydem/mo em ſie tego coſmy iuż/ á ieſzcze ták nieporzą-
dnym y gwałtownym ſpoſobem wźieli/ znowu vpominác y
dochodźić? Abyſmy iednák ſámi ſie ták iáwnie nie potepiá-
li/owßem iáko z ochroną ſumnienia/ y ſławy ſwey/ ták też y
z vczynieniem ſobie prz yſługi v Páná y R. P. te ſpráwe ſkoń-
czyli/to

czyli/ to nam trzebá vczynić/ ábyśmy śie z strony tego záſłużonego ná baczenie/ y zdánie R. P. ná przyſzłym Seymie de plano puśćili/ záczym ta powolnośćia y przeſzłe excessy pogłádźiemy/ y do nagrody tego záſłużonego/ ktora iáko dobrowolna/ y z łáſki vczyniona/ nie będźie nam obrázy ſumnienia przynośiłá. Ordines dyſponuiemy/ ták iż przy ochronie ſumnienia/ y pożytek nas nie minie/ ná ktory y ten táki z przysługa R. P. postępek nas náráźi/ á tym bárźiey błogosłáwieństwo Boſkie ná nas wylane/ gdy záwśćiągnąwſzy lac i- legas manus ſuas, á zá przeſzłe nie iedno żáłuiąc/ ále y te tąká dobrowolną ſatisfákcya/ y Pánu Bogu y Rzeczyposp: czyniąc/ tákże y státeczne przedśięwźięćie/ nápotym pomnażánia chwały Bożey/ á Pánu y Oyczyznie vsługowánia/ máiąc rozgrzeſzenie od Oycá ś. przez namiestniká iego/ Jego M. X. Legatá odnieśiemy. Ten ſpoſob własnie od ſámego zbáwićielá podány/ naprzod ſam do ſkutku przywieść/ á z tym śię/ zá pierwſzym náſzym ziáchániem ozwáć chce/ do tegoż y inſze towárzyſtwo perswázya ſwoią/ á tákże y przykłádem wiodąc/ y nie wątpię że śię wiele tákich znaydźie/ ktorzy mi tego pomogą/ zwłaszczá tych/ ktorȳ zbáwienie/ sławá/ vczćiwość/ pospołu z Oyczyzną miłe/ lecz bym też y ſam miał zostáć/ á náwet y k woli temu gárdło dáć/ tedy tego/ co Pan moy po mnie mieć chce/ nie opuszczę/ y to wykonáć z pomocą ie° świętą chcę. Pleban vpadſzy ná koláná: Benedicam Dominum in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo. potym mu rzekł/ czytay W. M. te pięć wierſzow z tego Psálmu. Conf. Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me ſunt nomini ſancto eius. Benedic anima mea Domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui ſanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam. Qui coronat te in miſericordia, & miſerationibus. Qui replet in bonis deſiderium tuum, renouabitur vt aquillæ iuuentus tua. Pleban. Dosyć. A záczym weſzże też W. M. ſam od tego/

ktorego błogoſłáwiß/ przez mie niegodnego to błogoſłáwieńſtwo. Benedicat te Dominus ex Syon, & videas bona Ieruſalem, omnibus diebus vitæ tuæ, & videas filios filiorum tuorum, pacem ſuper Iſrael. y nád tą Oyczyzną náßą/ o ktorey dobro ták bárzo ieſteś W. M. ſollicitus, á to błogoſłáwieńſtwo niech ſie ściąga/ y ná te wßytkie/ ktorzy w tym W. M. násládowáć będą. Et hoc, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.

Confed. Amen.